

w przekonaniu, że zajmuje się pracą celową o perspektywach poznawczych i rozwojowych. Jego odpowiedzialność za pracowników, zwłaszcza młodych, nacechowana była życzliwością i poszanowaniem. Jednocześnie, będąc bardzo wymagającym, niekiedy twardym szefem, Profesor okazywał się człowiekiem niezwykle wrażliwym; jeśli ktoś z asystentów miał poważne problemy w pracy zawodowej czy nawet problemy rodzinne, Profesor zawsze spieszył z poradą lub bezpośrednią pomocą. Był perfekcjonistą, bardzo wymagającym zarówno od siebie, jak i współpracowników. Za szczególną cechę Profesora Juskiewicza należy uznać umiejętność wydobywania najlepszych cech osobowości innych osób oraz gromadzenie ich do wspólnego działania. Oczywiście, życie nie zawsze realizuje najkorzystniejsze scenariusze, tym niemniej siedmioro z współpracowników Profesora Juskiewicza uzyskało kwalifikacje do tytułu profesora zwyczajnego, a sześcioro pełniło funkcje docentów lub profesorów w uczelniach i instytutach naukowych.

Profesor Teodor Juskiewicz był bardzo zaangażowanym i dynamicznym organizatorem pracy naukowej. Miał niezwykle wyczucie problemów, które pojawiały się w toksykologii weterynaryjnej. Zawsze był otwarty na rozwój i na wszelkie zmiany dotyczące nowości w zakresie tematyki i metodyki badań. Niezwykle dbał o kształcenie i rozwój naukowy współpracowników. Korzystając ze swoich szerokich kontaktów międzynarodowych, ułatwiał możliwości wyjazdów zagranicznych większości asystentów (zwłaszcza młodych) po najwyższego standardu naukę i zasady organizacji pracy w ramach stypendiów lub nawet kilkuletnich staży naukowych w renomowanych ośrodkach naukowych Europy, USA i Kanady. W okresie restrykcyjnej polityki wyjazdowej było to swojego rodzaju ewenementem.

Profesor pilnie śledził piśmiennictwo światowe. Utrzymywał zapoczątkowane podczas licznych pobytów za granicą kontakty naukowe i podejmował współpracę naukową (choć była ona w owych czasach niełatwa). Od stycznia 1962 r. rozpoczął wraz z zespołem współpracowników 5-letnie badania, finansowane przez Departament Rolnictwa USA na temat wpływu otoczenia na występowanie chorób zwierząt (*Environmental stress as a contributory factor in animal diseases*). Dawało to rozwijającemu się wówczas Zakładowi Farmakologii i Toksykologii Instytutu Weterynarii dużą samodzielność finansową, pozwoliło

zwiększyć skład osobowy Zakładu, unowocześnić jego wyposażenie i rozszerzyć zakres prowadzonych badań. Za realizację tej pracy Profesor został wyróżniony dyplomem uznania Departamentu Rolnictwa USA i nagrodą Wydziału V Polskiej Akademii Nauk w 1966 r.

Pod koniec lat sześćdziesiątych Profesor Juskiewicz zaczął przekierowywać profil pracy Zakładu z farmakologii na toksykologię. Było to związane z coraz częstszym pojawianiem się problemów toksykologicznych w środowisku, obejmujących zwierzęta ho-

Profesor Juskiewicz przy pracy w gabinecie kierownika Zakładu Farmakologii i Toksykologii w Państwowym Instytucie Weterynaryjnym w Puławach (1975)

dowlane, zwierzęta towarzyszące i dzikie. Dochodziło do coraz częstszych zatruc, narastał problem skażeń zwierząt i żywności pochodzenia zwierzęcego naturalnymi substancjami szkodliwymi, takimi jak metabolity pleśni, toksyny roślinne, środki ochrony roślin czy pierwiastki toksyczne. Były to problemy ważne zarówno z uwagi na bezpieczeństwo i zdrowie konsumentów krajowych, jak też dla zapewnienia możliwości eksportu żywności. Profesor Teodor Juskiewicz już w 1968 r. opracował krajowy system badania pozostałości chemicznych w tkankach zwierząt i produktach pochodzenia zwierzęcego. Rozpoczęte zostały badania i dzięki uzyskanym wynikom Zakład Farmakologii i Toksykologii został włączony w 1970 r. do projektu 5-letnich badań naukowych (UNDP) finansowanych przez FAO. Profesor Juskiewicz za opracowanie „Krajowego systemu badań pozostałości pestycydów w produktach rolnych, glebie i wodzie” uzyskał nagrodę specjalną w Roku Nauki Polskiej Prezesa Polskiej Akademii Nauk i Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki (1973). System okazał się niezbędny dla spełnienia wymagań sanitarnych i higienicznych dla żywności przeznaczonej dla potrzeb krajowych i eksportu. Zyskał on aprobatę

specjalistów FAO-UNDP oraz uznanie członków Komitetu ds. Pozostałości Kodeksu Żywnościowego FAO/WHO, czego wyrazem było uzyskanie w 1990 r. przez Zakład Farmakologii i Toksykologii statusu laboratorium referencyjnego FAO w zakresie pozostałości i toksykologii weterynaryjnej.

Względnie szybkie przygotowanie metodyczne i wcześniej podjęte przez prof. Juskiewicza badania aflatoksyn spowodowały, że już w 1974 r. Międzynarodowa Unia Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC) poprzez PAN powierzyła Zakładowi Farmakologii i Toksykologii zorganizowanie w Puławach II Międzynarodowego Sympozjum nt. mikotoksyn w żywności (Mycotoxins in Food 2nd International Symposium IUPAC/PAN, 23-25 July 1974 Puławy, Poland). W Sympozjum, ku zaniepokojeniu miejscowego UB, uczestniczyli naukowcy z całego świata, od Europy poprzez Amerykę i Kanadę po Japonię i Australię.

najlepszy w kraju i znany był w wielu ośrodkach naukowych za granicą. Staże i konsultacje naukowe odbywali w tym Zakładzie specjaliści z różnych resortów z kraju i z zagranicy. Profesor Juskiewicz był autorem szeregu ekspertyz, ocen, opinii i opracowań naukowych oraz wnikliwym recenzentem prac do druku, dysertacji habilitacyjnych i prac doktorskich. Pod Jego kierunkiem 18 osób uzyskało stopień naukowy doktora, a 5 osób stopień doktora habilitowanego.

Prof. Juskiewicz był współautorem trzech książek oraz opublikował sam lub ze współpracownikami ponad 190 prac naukowych. Łączna liczba publikacji z Zakładu Farmakologii i Toksykologii w czasie, kiedy nim kierował, przekroczyła 300 pozycji; z tej liczby szereg prac znalazło się w czasopiśmie zagranicznych. Dorobek z zakresu farmakologii i toksykologii weterynaryjnej, środowiskowej i żywności prof. Juskiewicz prezentował w formie referatów i prezentacji na międzynarodowych i krajowych kongresach, sympozjach i konferencjach. Prowadzone pod Jego kierownictwem badania były wyróżniane nagrodami: Polskiej Akademii Nauk (1966, 1973, 1982), Ministerstwa Nauki (1972, 1973, 1979), Ministerstwa Zdrowia (1977), Ministerstwa Obrony Narodowej (1978), Ministerstwa Rolnictwa (1975, 1976, 1978, 1985).

Profesor Juskiewicz z żoną, synami i wnukami na działce pod Puławami (2012)

Profesor Juskiewicz był twórcą nowoczesnej toksykologii weterynaryjnej i środowiskowej w kraju. Był powszechnie szanowany w kręgach specjalistów. Dzięki staraniom Profesora Zakład Farmakologii i Toksykologii stał się jednostką naukową o świetnie wykształconej kadrze i bardzo nowoczesnym, niekiedy unikatowym w kraju wyposażeniu aparaturowym i laboratoryjnym. Z rad i pomocy Profesora korzystało wiele polskich ośrodków naukowych, zajmujących się toksykologią lub naukami pokrewnymi. Prace naukowe zespołu kierowanego przez prof. Juskiewicza przyczyniły się do rozwoju badań z zakresu embriotoksykologii, toksykologii pestycydów, polichlorowanych dwufenyli, pierwiastków toksycznych, mikotoksyn, nitrozoamin i leków weterynaryjnych. W wymienionych kierunkach Zakład Farmakologii i Toksykologii w Puławach zorganizowany i kierowany do 1993 r. przez Profesora Teodora Juskiewicza uchodził za

chemicznych (1970-1992), członkiem American Society of Veterinary Physiologists and Pharmacologists (1959-1970) oraz European Association for Veterinary Pharmacology and Toxicology (1979-1992) oraz komitetów krajowych: Komitetu Nagród Państwowych (1971-1982), Komitetu Naukowego PAN „Człowiek i Środowisko” (1978-1981), Komitetu Ekologii Człowieka PAN (1978-1981), Komitetu Nauk Weterynaryjnych PAN, Rady Naukowo-Technicznej przy Ministrze Rolnictwa (1975-1980), Rady Sanitarno-Epidemiologicznej Ministra Zdrowia (1986-1990), Komisji Farmakopei Polskiej (1963-2003), Komisji Leków (1970-1992) oraz Komisji Oceny Pasz MRiRW. Był poza tym członkiem Rad Naukowych szeregu instytutów, w kadencji 1991-1995 był pierwszym z wyboru Przewodniczącym Rady Naukowej PIWet-PIB.

Profesor Juskiewicz aktywnie działał w towarzystwach naukowych, był członkiem-założycielem

Polskiego Towarzystwa Farmakologicznego (1965). Jako członek Zarządu Sekcji Toksykologicznej PTF dążył do utworzenia Polskiego Towarzystwa Toksykologicznego (PTToks) i został jego członkiem-założycielem w roku 1978. Od początku istnienia Profesor był członkiem Zarządu Głównego PTToks (1978-1992), pełniąc różne funkcje. W dowód zasług dla Polskiego Towarzystwa Toksykologicznego wybrany został na członka honorowego tego Towarzystwa (1987) oraz otrzymał medal 25-lecia PTToks. Był członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych i przewodniczył Oddziałowi Puławskiemu PTNW (1972-1976). Przez szereg lat był członkiem Komitetu Redakcyjnego Bromatologii i Chemii Toksykologicznej oraz Rady Programowej Medycyny Weterynaryjnej i Nowości Weterynarii. W latach 1964-1969 był naczelnym redaktorem Polskiego Archiwum Weterynaryjnego.

Po przejściu na emeryturę w 1992 r. prof. Juskiewicz nadal brał czynny udział w pracach związanych z farmakologią weterynaryjną. Był jeszcze przez 10 lat członkiem Komisji Rejestracji Środków Farmaceutycznych i Materiałów Medycznych przy Ministrze Zdrowia i Opieki Społecznej oraz przewodniczącym Zespołu Ekspertów Komisji Rejestracji Leków Weterynaryjnych (1992-2002).

Za swoją działalność został odznaczony Krzyżem Kawalerskim (1971) i Oficerskim (1985) Orderu Odrodzenia Polski, brązowym (1980) i złotym (1993) medalem za „Za zasługi dla obronności kraju”, me-

dałem „Pro Sciencia Veterinaria Polona” (1992) oraz otrzymał medal im. Michała Oczapowskiego za wkład w rozwój nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych (2008).

Za działalność w okresie wojennym otrzymał Krzyż Armii Krajowej (1994), odznakę uczestnika Akcja Burza AK i odznakę Weterana Walk o Niepodległość. Otrzymał też stopień majora Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, nie będącego w czynnej służbie wojskowej. Od roku 1991 był członkiem Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej i udzielał się w działalności kombatanckiej Puławskiego Koła ŚZZAK.

Ostatnie lata swojego życia spędzał na łonie natury, w zakątku, który sobie wcześniej przygotował. Praca na działce, spacer i opiekowanie się zwierzętami, które zawsze lubił, kontakty z dziećmi i wnukami wypełniały mu czas na zmianę z lekturą i wspomnieniami. Dużą radością była dla niego świadomość zachowania zainteresowań weterynaryjnych w rodzinie, które kontynuuje jeden z synów. Jego pracowite i owocne życie gasło powoli, ale nieuchronnie. Kończył je ze świadomością dobrze wykorzystanego czasu ofiarowanego przez Opatrzność. Odszedł cicho i spokojnie 15 lipca 2019 r. w wieku 97 lat.

Znaleźć się w zespole Pana Profesora, móc z Nim pracować – to był niezwykle los szczęścia i wyróżnienie. Był dla nas Wielkim Autorytetem.

Wdzięczni uczniowie